

EDINOST

Glasilo slovenskega političnega društva za Primorsko.

"V edinosti je moč".

Vseslovenski shod in naši socijalni demokratje.

IX.

Treba, da zaključimo. Saj smo že tako bili veliko razsežnejši v teh člankih, nego smo bili namerovali s prvega. Ali kaj smo hoteli, ko je gradivo kar tako raslo pod peresom. In stvar sama se nam je tudi zdela toliko važna, da je smeti zahtevati od našega občinstva, da obrača svojo pozornost socijalnemu gibanju.

Tu pa tam smo bili nekoliko rezki. V to nas ni silila morda kaka animoznost do posamičnih oseb. Mi se ne brigamo za osebe in nam vsikdar velja načelo, da se je v časnih polemikah dotikati oseb le v toliko, v kolikor se iste ne dajo ločiti od stvari. Sicer pa: kjer smo bili nekoliko ostreji, silila sta nas v to našo globoko in pošteno prepričanje in pa vzvišenost stvari, kateri stavljamo na razpolago svoje skromne moči. Naše prepričanje nam pravi, da voditelji socijalne demokracije slov. hodijo po krivih potih. Po teh potih morejo pač škodovati narodni ukupnosti, nimajo pa o tem ni najmanj nade, da bi koristili slovenskemu delavcu. Toda to-le moramo izjaviti slovesno — ne privikrat, kajti, to se je zgodilo že o raznih prilikah —, a treba vendar ponavljati vedno in vedno: mi smo povsem objektivni oziroma na socialističko gibanje. Mi ne obsojamo tega gibanja, marveč se ga veselimo, ker vemo, da je to gibanje socijalna potreba. Ker vemo, da je temu gibanju namen, da uglaadi krivice, kakor so se izcimile iste in ohranile do dandanašnjega dne iz zgodovinskega razvijanja človeške družbe. Mi vemo in pripoznavamo, da razmerje med delom in kapitalom ni urejeno tako, da bi bila pravično razdeljena solnce in senca. Mi vemo, da delo rok je toli važen činitelj v trgovskem in gospodarskem življenju sploh, da je povsem opravičena zahteva zastopnikov dela, da se delavskim masam dovoli primeren vpliv na javno življenje! Mi vemo, da je široka masa — ta množica konsumentov — prav za prav največji davkoplačevalec v državi, da torej sleherni delavec se svo-

jimi prispevki kakor konsument daleč preseza veljavni velični cenzus, da je torej najkrivičnejša ta pregraja med indirektnim davkoplačevalcem in volilno pravico. In ker vemo vse to, moramo stati le na strani delavca, ko zahteva človeka vredne ekzistencije in vpliva v državi po svojih zaslugah za ukupnost. In ukupnosti je dolžnost, da privoščijo delavcu, kar mu gre v mater. in moralnem pogledu. Ali nečesa ne smejo pozabiti delavske mase: da v isti meri, kakor ima ukupnost dolžnosti do njih, imajo tudi oni dolžnosti do ukupnosti!! Tem dolžnostim se ne smejo odtežati delavske mase, kakor se jim ne sme odtežati noben stan. In le v toliko nasprotujemo mi voditeljem socijalne demokracije, v kolikor isti pozivljajo delavske mase, naj se odtegujejo svojim dolžnostim do ukupnosti naroda.

Taka dolžnost je n. pr. tudi, da delavske mase ne zamečejo čustev, ki prošinjajo ves ostali narod. Kakor hitro bi delavske mase hotele prezirati ta čustva, ali jih bagatelizovati, ali jih smatrati celo nevarnimi in pogubnimi: potem so se ločile od naroda! Vprašanje je le sedaj: ali bi to škodilo težnjam delavskih mas, ali pa bi koristilo? Voditelji socijalne demokracije poreko gotovo, da ne bi škodovalo, marveč da bi koristilo. Mi smo nasprotnega menenja, ker nam je pred očmi neovržna resnica, da ne le delavski stan, ampak da sploh noben stan sam za-se ne more izdatno povspesovati svojih koristi. Narodna ukupnost je kakor mehanizem. Tu so potrebni vsi deli, tudi najmanjši. Kakor hitro je odpovedal delo le jeden člen, ovirano je delovanje vsega mehanizma. Sosebno pa imajo slov. delavci v Trstu tiseč razlogov, da premišljajo kaj bi bilo iz njih, ako bi se povsem ločili od narodne ukupnosti! Dokler se čutijo jedno z narodom slovanskim, dokler se identifikujejo z našimi težnjami, so činitelj, katerega morajo poštovati njih italijanski sodrugi in ga bodo morali poštovati tem bolj, čim bolj se bode razvijala slovenska narodna zavest. Ločeni od narodne ukupnosti, izgubivši svojo narodno individualnost, postanejo pa delavci res to, s čemer jih strašijo socialistička glasila: sta faža. Seveda ne sta-

faža slovenski „buržoaziji“, pač pa — italijanskemu življu. In celo tega ne vemo, da-li bi še propovedovali po shodih sedanji slovenski voditelji socijalne demokracije, ako se slovenski delavec res potopi v morju internacionalizma! Najbrže ne bi; odhajati bi morali kakor zamorec, ki je storil svojo dolžnost.

Na kratko: delavske mase niso pripomogle ni za las svoji stvari do zmage, ako napovedo vojno drugim stanovom. Ampak treznim in pametnim zagovarjanjem svojih pravic naj prisilijo moralno vso človeško družbo, da jim ista privoli pogoje za človeka vredno ekzistencijo. Zavidanje in progiranje onih, ki kaj imajo, ne dovede delavskih mas do cilja, ampak vsi njih naporji naj merijo na to, da tudi delavec dobi prilike, da si kaj prišteje in zagotovi za njegove razmere primerno blagostanje!! V takem njih stremljenju bomo vsikdar radi podpirali delavce, ker vemo, da so oni činitelj v našem narodnem življenju. Zahtevamo pa od delavcev, da spoštujejo čute naroda: da ljubijo našo vero in našo narodnost.

O važnosti narodne individualnosti za delavca smo že govorili. Sedaj še besedo o verskem čutu, ali prav za prav o „klerikalizmu“, ker o tem govore vedno socijalnodemokratiška glasila.

Ali je klerikalizem res tako nevaren socijalni preosnovi? Ali je isti res na poti pravičnemu rešenju socijalnega vprašanja? Ali pobožen človek res ne more biti pošten socijalist, to je: boritelj za zboljšanje gmotnega stanja delavskih mas? Ali je verski čut res nezdržljiv z delom za socijalne reforme, ali je res ovira, da delavec ne moreje priti do svojih političkih pravic?

Na vsa ta vprašanja odgovori gotovo z odločnim „ne“ ves razsodni svet: vsi delavci, ki razsujajo stvari po hladnem razumu in ne po navodilih spretne agitacije! Odgovore z „ne“ vsi oni delavci, ki se zbirajo pod zastavo krščanskega socijalizma. Tu hočemo poklicati v spomin dejstvo, ki je gotovo nepoznano veliki večini delavcev. Glavna težnja delavcev je sedaj, da pridejo do političnih pravic, sosebno pa do volilne pravice v razne zastope. V Avstriji imamo dve glavni struji:

Starec je utihnil. Obrisal si je potno čelo, sel na stol in zvito pogledoval svojega sina. Ta ga je pogledal mirno.

„Oče, vi pravite, koliko da jih je že postalo nesrečnih radi ljubezni. Res je, veliko že! A da so postali? Kaj je bil vzrok? Ne-li njih stariši? Da jim niso branili stariši — sicer so tudi izjemeli. In vidite, oče... tako... se bode... godile... tudi... z menoj!“

Ziperlein je ustal.

„In ti, ti, moj sin, tako govoriš! Moj Bog, kaj moram slišati na svoje stare dni!“

„Oče, ne zamerite mi!“ Metoda je to ganilo takoj. „Saj nisem mislil tako hudo! Seveda, vi ste mi bili in mi bedete moj dobri, dobri oče!“

Približal se je starcu in mu poljubil roko. Ta ga je objel ter dejal:

„No, Metod, sedaj pa pojdi pogledat v prodajalnico in mi pokliči knjigovodja!“

„Dobro, oče.“

Metod Ziperlein je bil lep mladenič. Veliki, kostanjevi lasje so mu pokrivali visoko čelo. Plave oči so zle mlo v svet; pod malim, topim nosom so rasle črne brkice, in mala usta so se smejala le redkokedaj. (Pride še.)

PODLISTEK

Metod.

Malomestna novela. — Spisal: Srčan.

„Ne, ne, pravim ti, da ne!“

Te besede je izgovoril do postavnega mladeniča sub, majhen možiček, trgovec gospod Ziperlein. Mahnil je s trstiko po zraku in se vstopil široko pred mladeniča.

„Ne!“

To besedo je povdaril še bolj; bil je razjarjen. Njegovo mehko truplo se je zazibalo na kratkih, suhih nogah in še ponosno je vzdignil svojo veliko glavo.

„Ne, ne!“

Usta so se mu zategnila nekako zaničevalno; velih, sub, orlov nos se mu je pobesil, in male, lisičje oči so mu zaplamtele. Potegnil je z roko preko obraza, mahnil je zno s trstiko in še jedenkrat dejal:

„Ne, ne, ne!“

„Ah — —“

„Ne vzdihuj mi! Mari misliš, da si pred Anico, svojo preljubo Anico? Ne, pravim ti, z njo se mi ne oženiš nikdar!“

„Toda oče!... Ne bodite taki! Kaj vam je storila Anica?“

„Ničesar, ničesar, a ti je vendar ne dobiš!“

„Kaj...“

„Metod, bodi razumen! Čuj, Anica Repetova je ubožna deklica. Kaj ti pomore ona? Izberi si bogato, nasprotoval ti ne bodem! A ubožne deklice mi ne vzameš!“

„Oče, kaj mi hoče bogata? Ne potrebujem denarja, imamo ga dovolj; ne zahtevam denarja, zahtevam le ljubezni!“

„Ha, ha! Ljubezen! Kaka stvar je to? Li morda bankovec? Beži, beži, Metod, po ljubezni povprašuje kak sedemnajstletni otrok, ne pa jeden-tridesetleten mladenič! Metod, kaj ti hoče ljubezen? Prvo na svetu je denar. Denar, denar!... To je tisto, po čemer bi moralo brepeneti srce moža, v desego denarja bi moral človek delovati na vse kriplje... Denar, denar!... Ljubezen je le izraz, ki so si ga izmislili fantastični petnajstletni, šestnajstletni otroci! Ljubezen — gotova bolezen! In resničen je ta pregovor, prerisničen! Koliko jih je postalo že nesrečnih radi ljubezni, koliko jih je bilo pogubljenih, ker niso hoteli poslušati svojih starišev!... Metod, Metod!...“

nemško-liberalno in avstrijsko-konservativno. O liberalizmu vemo, da se je vsikdar in najodločnejše upirala vsaki pravični volilni preosnovi, vsakemu razširjenju političkih pravic na velike mase. In vendar se je zgodilo nekaj na polju volilne preosnove, in to nekaj bodi v jamstvo delavcem, da se jim izpolnijo želje. A kdo je storil v Avstriji prvi korak na poti volilne preosnove? In to ob besnenju liberalcev! Grof Taffel! Tisti reakcionarni, črni, klerikalni Taffel iz početka 80. let. On je storil ta korak, podelivši volilno pravico takozvanim petakarjem!

To dejstvo govori delavcem dovolj jasno, da liberalizem ni eno in isto z skrbjo za delavca.

Delavci slovenski! Ako je celo socialna demokracija na Nemškem jela prihajati do spoznanja, da se ne sme ločevati od naroda, ampak da more intenzivno posezati v življenje naroda in da v časih nevarnosti ni smeti odrekati obrambe domovini in narodu, koliko bolj potrebno je to za vas slovenski delavci. Onim tam gori narodna individualnost ni v nevarnosti in socialna demokracija na Nemškem je mnogoštevilna, močna, imponujoča! Narod naš pa se mora boriti za svojo ekzistenco in vi ste premaloštevilni, da bi kaj veljali brez opore drugih stanov. Ako vam hočejo res dobro slovenski voditelji socialne demokracije, potem naj prenehajo se svojim vednim zaletanjem v hrbet naše narodne stvari, kakor se je to zgodilo po vseslovenskem shodu!

Svobodno jim je vsikdar, da nam povedo svoje menenja, ali njih polemike naj ne sezajo nikdar preko onih mej, katere je vsem stanovom predčrtala zvestoba do domovine in naroda!

In če bi jeden del delavcev vendar-le ostal pri tem, da hoče iskati svoje sreče tam na širokem morju internacijale, ako ne bi megal drugače, nego da živi v navskrižju se svojim lastnim narodom, potem bomo sicer obžalovali to krvavečim srcem, ali nadaljevali bomo neutrudno svojo borbo, kakor delajo tako ljudje, ki nosijo zavest v svojem srcu, da je pravična stvar, kateri služijo!

Dovršili smo za sedaj!

DOPISI.

S Pomjansčine (Izv. dop.) [Lokalizovane bratovščine za občino Pomjan.] Jako „lep“ odgovor smo dobili na naš daljši članek v cenj. „Edinosti“ o lokalizovanih bratovščinah. Dobili smo ga z imenovanjem bivšega župana Gugnaz-a predsednikom občinske uprave. Prisiljeni smo zato tudi mi, da še dalje govorimo, to pa tembolj, ker se je posebno zadnje mesece, kar je bil Gugnaz svetovalec obč. uprave, denar bratovščin, dasi je po zakonu nedotakljiv, kar tje v endan rabil, in popolnoma porabil razun 5 gold. 40 nvč. Da pa ne bode nihče trpel na svojem poštenju, moramo tu povedati odkrito, da je bivši obč. upravitelj g. Mlekus ves ta denar, karkoli ga je dobil za I. poluleto t. l., nedotaknena izročil svojemu nasledniku g. Herbich-u, oziroma novemu upravnemu odboru; razun nekaj goldinarjev, katere je deloma porabil za šolske potrebe, ali pa iz ubožnega zaklada dal potrebnim revežem. Pozitivno nam je pa znano, da se tretjine, pripadajoče posamičnim cerkvam v občini, ni dotaknil, ampak je vso to svoto — kakih 90 glđ — izročil svojemu nasledniku. Ker namreč prvo poluleto t. l. še ni minulo začetkom junija, ni mogel izplačati posamičnih svot. Dolžnost pa je bila upravnega odbora, da to stori. Ali je pa storil to? Dasi smo že precej proti koncu leta, vendar do danes še ni dobila niti edna cerkev svojega dela, niti za I. poluleto, ki je minolo že s koncem junija! Ne le to, ampak gosp. Herbich si je lepo plačal svoj zaslužek iz bratovščinega denarja, in sicer 150 glđ. Vse drugo, razun 5 gold. 40 nvč., pa je porabil za občinske potrebe.

Kolikor nam je znan račun za I. poluleto, prejel se je okoli 270 glđ. Ako je gosp. Mlekus opravičeno porabil kaj „od tega denarja za šolske potrebe in razdal revežem vsaj 50 glđ. — česar pa ne vemo prav — preostajalo bi vsega denarja še okoli 220 glđ. — To svoto je gosp. Mlekus o svojem odstopu izročil g. Herbich-u. — Ta je porabil za obč. potrebe in za svojo plačo okoli 218 glđ.; kajti izročil je novemu odboru dne 1. oktobra bratovščinega denarja le 5 glđ. 40 nvč.

Is česa plača torej g. Gugnaz, sedanjí predsednik obč. uprave, cerkvam dolžno tretjino za I. poluleto? Kje naj zopet vzame šolsko tretjino, ki je nedotakljiva za one kraje, kjer ni šol, ampak se mora uložiti, da se obrestuje. Saj tako govori okrožnica c. kr. okraj. šolskega sveta v Kopru ed dne 23. junija 1877. št. 245. — Čudno, g. Mlekus je vodil obč. upravo sam 3 mesece in pol, in vendar ni rabil bratovščinega denarja. Dobival je svojo plačo, ter še plačal obč. tajnika; a sedaj dolguje občina bivšemu upravitelju g. Herbich-u in obč. tajniku plačo še cel mesec! Malo čudno res se je gospodarilo ta čas z občinskim premoženjem, dasi so upravo vodili že znani poštenjaki! Na to pač ne more odgovarjati gosp. Herbich, ki ni dosti razumel o občinski upravi, pač pa bi nam lahko na to odgovarjal sedanjí predsednik obč. uprave, g. Gugnaz, in posebno zato, ker je bil on prvi svetovalec upravnega odbora občine. Kje je torej vsaj cerkvena tretjina lokal. bratovščin, ki se še nikdar ni rabila za obč. potrebe? Zakaj je gosp. Gugnaz takoj ne izplača posamičnim cerkvam? — Gosp. Herbich pač ni mogel vedeti, da vsaj te svote ni smeti rabiti, dobro pa je mogel to vedeti g. Gugnaz! Zakaj ga ni opomnil na to, ko je vendar bil navzoč o izročitvi, ter je lahko slišal, da je g. Mlekus izročil nasledniku ves denar. Ako morda ni povedal razločno, koliko pripada posamičnim cerkvam, naj bi se potrudil g. Gugnaz, da pogleda v zapisnik, kjer je bilo in je vse precizirano. Da, za cerkve so bile pripravljene celo pobotnice, in vendar se denar ni izplačal! Tudi sedaj še ni izplačan, dasi ima g. Gugnaz v roki blagajnične ključce. (Zvršetek prih.)

Politiške vesti.

V TRSTU, dne 20. oktobra 1887.

Državni zbor. Nekako stereotipen je že postal vsiklik: „Tako viharne seje še ni videl avstrijski parlament!“ In vendar je bil opravičen vsikdar, kadar se je rabil, odkar je blesteča nemška kultura poslala v zbornico obstrukcijo v sedanjih oblikah. Res lezemo rapidno nižje in nižje. Psotka je stopila na mestu argumenta. Kmalu je prišlo huje: razgrajanje, metanje raznih stvari po dvorani je postalo prikladno parlamentarno sredstvo. Prišlo je še huje: stranka, ki je bila nekdanj ponosna na svoje tradicije, se je brezpogojno udala vodstvu kričavih demagogov, ki nimajo ničesar drugega na svoji strani, nego — močna pluća in potrebno porcijo nesramnosti. Toda prišlo je še huje: pokazalo se je, da ti vsemožni voditelji Nemcev nimajo ni toliko čutil časti v sebi, da bi pojčili, kaj je častna bešeda in ki se ne sramujejo, na toli odličnem kraju pokrivati — laž se svojo častno besedo. Ti ljudje strahujejo sedaj vso zbornico. S tem je že bil ubit avstrijski parlamentarizem. Ali v včerajšnji seji je prišlo do najhujšega: poslanci so pokladali roke jeden na drugega.

Rudečica srama mora zaliti slehernega avstrijskega državljana, ko čuje, da je že tako nizko pal avstrijski parlament.

Sinočnja seja je trajala do blizo 1. ure in pol po polnoči, ne da bi bili prišli do dnevnega reda. Nič manje nego 13 krat so morali glasovati po imenih. Ob jedni po polnoči je bilo 13. glasovanje po imenih. In vsa ta glasovanja so se vršila le radi formalnosti. To je bil neprestan boj med obstrukcijo in predsednikom in podpredsednikom Abrahamovič je bil predmetom najsurovejih napadov. In ko je podpredsednik Kramar zalučal obstrukcionistom v obraz povsem opravičen vsiklik: „Ali smo v parlamentu ali kje smo?“ — zagnali so zadeti huronski krik, obdolživši podpredsednika — impertinence. Ko je jel govoriti poslanec Herold, usulo se je kakih 50 nemških poslancev proti tribuni predsedništva, kjer so razbijali, bliječi s pestmi po mizi. Jeden je razbijal celo z nekim železnim okvirjem. Drugi so zopet ropotali z nogami. Ko je poseglo nekaj Čehov vmes, da preprečijo take divjaške prizore, tedaj je prišlo tako daleč, da so se členu najodločnejšega zastopstva sprijeli dejanski. Padale so menda celo zapušnice. Zmešnjava je bila tolika, da z galerije doli niti ni bilo možno razločiti, kaj se godi. Grof Badeni je bil bled kakor zid ob takih prizorih. Najbrže je razmišljal o svojem lastnem reku o „voranleuchtende Kultur!“ V tem, ko je bilo besnenje uprav peklenko okolo predsedništva, vstopil je predsednik dr. Kathrein

v dvorano. Besnenje je trajalo še nekoliko časa, dokler ni predsednik zaključil seje.

Kaj naj rečemo? Konec naj store temu škandalu tako ali tako!!

K položaju. Kaj naj rečemo o položaju? Čitatelji naj prečitajo o sinočnji seji zbornice poslancev in jasna jim bode slika o sedanjem položaju. Tako ne sme iti dalje!

Verujemo, da so bile skupine na desnici ozlovoljene do skrajnosti.

O seji izvrševalnega odbora večine se raznašajo različne verzije. Jedni trde, da se je vršila na željo Badenija in po nalogu krone; drugi trde, da je Badeni zagrozil: ali naj mu večina zagotovi nagođbeni provizorij z Ogersko, ali pa naj odstopi od svoje vodilne vloge; slednjič je bilo takih, ki so govorili o odstopu grofa Badenija. Med sinočno viharno sejo se je zopet sešel izvrševalni odbor večine. Posvetovali so se seveda, kaj storiti proti obstrukciji. Mi bi menili, da gospodje imajo presneto malo časa več za posvetovanja, kajti tu treba odločnih činov. To vendar ne gre, da bi bilo vse političko življenje avstrijsko izročeno na milost in nemilost tolpi surovih razgrajalcev.

Tudi po včerajšnji podnevni seji se je bil sešel izvrševalni odbor desnice. Nadaljevala so se pogajanja z grofom Badenijem o zahtevah večine. Na redu so bile slovenske zahteve. Grof Badeni naj se že vendar jasno izreče za ali proti, ali pa naj zapre zbornico, da ne bode svet še nadalje gledal tega avstrijskega — škandala!

In zopet o naših Italijanih. Oficijozna „Reichswehr“ ima sedaj jako tesnih zvez z italijanskimi poslanci. Zjutraj za kavo dobivamo sleherni dan kako izjavo velemožnega italijanskega kluba. Jako častno je to za Italijane. Svet govori o njih in to je že nekaj. V zadnjo „Reichswehr“ so zopet poslali pismo, v katerem tolažijo grofa Badenija. Dobre duše to! Jutri bodo zopet tolažili — Nemce. Res, blage duše to. No, v tem pismu utegne biti mnogo resnice. Pravijo, da nimajo razloga, da bi premenili svoje razmerje do grofa Badenija. To je: ostati hočejo dobri prijatelji! Verujemo! Pravijo, da Badeni ni storil dosedaj ničesar, kar bi moglo vzbujati nezaupanje med Italijani. To moremo potrditi tudi mi do zadnje pičice. In potem prisezajo: Dokler bode postopanje vlade do Italijanov tako, kakoršno je bilo do sedaj, nimajo Italijani nikakega vzroka, da bi delali vladi zapreke.

V teh besedah je lapidarno načrtan sedanjí položaj nas primorskih Slovanov. Bodimo pa odkritosrčni tudi mi: ako ima ostati dosedanje razmerje, potem ne bi smatrali slovenskim poslancem onega, ki ne bi vsami parlamentarnimi sredstvi reagoval proti takemu razmerju.

Minisiri na zatožni klopi. Bivše španjasko ministerstvo Azcaraga je na zatožni klopi. Uzroki obtožbi niso kako parlamentarno sredstvo obstrukcije, marveč ti uzroki so mnogo resniše naravi. Ministerstvo je toženo zato, ker je v zaporih dalo mučiti 112 namišljenih anarhistov. Vlada pričakuje samo še poročil guvernerja Barcelone. Zaradi istih grozodejstev, storjenih v ječah v Montjovihu, so anarhisti umorili tudi Canovasa.

Različne vesti.

Vedno lepše!! Dosedaj je bilo tako nekako — temu smo se privadili tako kakor vsakdanjemu kruhu — da smo smeli ulagati na pristojnih oblastih svoje prošnje in svoje protesta, in slavne oblasti so nam jih navadno — odklanjale. Kakor rečeno: tako je bilo do sedaj. Ni bilo baš prijetno tako razmerje, ali privadili smo se mu. In nič čudno se nam ni zdelo, ko smo pokladali nov prirastek na kup neuslišanih pritožb in protestov. Človek se privadi polagoma slabemu kruhu prav tako kakor dobremu.

Odbijali so nam torej naše prošnje in pritožbe, ali vsaj to zadoščenje — v takih razmerah mora človek postati skromen — smo imeli, da so jih — vsprejemali.

Iz pomjanske občine pa nam je došlo včeraj poročilo, da odslej nam ne bode privoščali več niti tega — skromnega zadoščenja. V Kopru, na okrajnem glavarstvu, se je uverila e tem neka deputacija 4 mož iz občine pomjanske.

Rečena deputacija je hotela izročiti c. kr. okrajnemu glavarju po mnogih občinarih podpisano pritožbo: a.) proti imenovanju sedanjega upravnega odbora v rečni občini, in b.) proti sestavi reklamacijske in volilne komisije. Pritožba je jako razsežna. Proti členom komisije, zlasti proti glasovitemu Gugnazu, je navedeno vse polno argumentov. Tu je raznih jako — čudnih stvari. Ni prostora tu, da bi ponavljali vsebino te pritožbe. Le jedno bodi konstatovano, ker je preznadilno za isterske razmere. Isti Gugnaz je bil svojedobno župan v občini pomjanski. A leta 1892. je bilo primerano visoko c. kr. namestništvo, da je razpustilo takratni občinski odbor, in sicer zato, ker je ta isti Gugnaz nezakonito in nepravilno postopal kakor volilni komisar in je provzročil s tem prav resnih nemirov v občini, vised katerih je bilo nesrečnih več glavarjev družin. Desna roka županu Gugnazu je bil takrat poštar in tajnik pomjanski Bartolich. Ali je pričakovati od teh dveh mož, da bi postopala objektivno? Gotovo ne! In ta dva moža sta imenovana sedaj členoma upravnega odbora in reklamacijske oz. volilne komisije! Da, še več: v tej poslednji komisiji imata celo večino na svoji strani!

Nočemo povpraševati: Je-li čudo... ampak pravimo le, da bi bilo žalostno znamenje to, da ni to imenovanje razburilo vseh pošteno mislečih občinarijev. Kar zašumelo je po vsej občini in celo v italijanski stranki je tako poštenih mož, ki se ne morejo prečuditi temu imenovanju.

Torej proti temu imenovanju ozir. sestavi reklamacijske in volilne komisije je hotela deputacija občinarijev uložiti protest ozir. pritožbo. Pritožba je bila sicer naslovljena na visoko c. kr. namestništvo, toda deputacija se je hotela držati običajne, predpisane poti. Šla je torej na okrajno glavarstvo v Koper. Ali kaj se ji je zgodilo? Gosp. glavar je jednostavno, čisto na kratko, toda na precej osoren način odslavljal deputacijo, češ: ne vsprejem, pojte kamor hočete!

Tako se je zgodilo dne 19. oktobra, leta 1897. po Kristusu, na okrajnem glavarstvu v Kopru, za dobe c. kr. okrajnega glavarja Schaffenhauerja-Neysa, za vlade grofa Badenija, in v trenutku, ko se vlada pogaja tudi z našo državnozborsko delegacijo o naših postulatih!!! Ali si je možno misliti britkeje ironije, nego je to postopanje gosp. okrajnega glavarja Schaffenhauerja ob sedanjih razmerah, ob sedanjih dogodkih na Dunaju, in ob naporih sedanje centralne vlade za sporazumljenje z nami in našimi somišljeniki — v dobi, ko vlada predobro ve, da ne bo mogla izvršiti niti najnujnejših državnih poslov brez naše in naših somišljenikov pomoči!!

In na Primorskem postaja vedno lepše: čim više leze naš ugled na Dunaju, tem čudneje postopajo z nami na Primorskem. Tudi do sedaj so bili sicer jako redki slučajji, ko so bile uslišane naše prošnje, ali vsaj poslušali so nas. Sedaj pa nas niti poslušati nečejo več. Res: Vedno lepše!

Župnik Jurca nadaljuje. Iz Rojana nam pišejo: Naš župnik se nam vidi kakor da drvi po viseči ravni. — Tu ni misliti na zaustavljenje, ampak dalje gre in dalje, vedno množče se hitrostjo: nizdolu po strminah nasprotstva proti vsemu, kar je slovenskega.

Od 1. oktobra sem imamo v naši cerkvi italijanske blagoslove po trikrat na teden. Ker pa se dogaja, da prihajajo na te blagoslove tudi otroci, ki ne znajo moliti po italijanski, ni čudo torej, da ti otroci molijo očenaš po slovenski. Župnik pa — ki patrolira med službo božjo gori in doli po cerkvi — pazi strogo na te siromašne otročiče, in ko je zalotil katerega, ki se je zagrešil s slovensko molitvijo, hropi nanj na ves glas: „Pater nostro bisogaa pregar, e no očenaš!“ To bropenje se zdi uekako čudno tudi otrokom in te dni se je zgodilo, da se je neki otrok nekoliko nasmehnil, ko je čul, kako se srdi župnik. Le-ta pa je prijel otroka za glavo, ga dvignil tako in ga potem položil na tla. Take stvari se gode v cerkvi rojanski. Izjavo, da smo pripravljeni dokazati vse to s pričami, prosimo slovensko javnost, naj ona sodi o župniku Jurci! Sicer pa pridemo na dan še z drugimi slučajji in dogodki.

Umrl je dr. Pavel Muhič v Zagrebu. Dr. Muhič je bil odličen hrvatski rodoljub, bivši predstojnik oddelka za bogoslovje, profesor in vodja nekdanje pravoslavne akademije, večletni poslanec in pisatelj. Bila mu lahka gonila!

Imenovanje. Finančni minister je imenoval finančnega tajnika dr. Napoleona Fabbro finančnim svetnikom za obsežje finančnega ravnateljstva tržaškega.

Slavnost odkritja nagrobnega spomenika pok. Drag. Martelancu se bode vršila v Barkovljah v nedeljo dne 31. t. m. Vspored priobčimo pravočasno

Železnica Trst-Poreč-Kanfanar. Ministerstvo za železnice je odobrilo splošni načrt inženirjev Antonelli in Dreossi za gradnjo železnice Trst-Poreč-Kanfanar, sosebno za črto Koper-Buje, ter je odredilo komisijonalni obhod. Obhod se bode vršil prihodnji mesec.

Vedno nas zaničujejo! Včeraj je bil na kontrolnem zborovanju neki S. V. Zborovanje je bilo v stari mornarski vojašnici. Ker je dotični črnovojnik doma iz Kranjske in ni zmožen italijansčini, govoril je magistratnemu uradniku po slovenski. A ta se je razjezil po laški: „Kako se more v Trstu jemati na delo take ljudij, ki ne znajo italijanski!“ In potem je grdo gledal ubogega delavca in niti govoriti mu ni pustil nadalje, ampak je zahteval od drugih delavcev, naj mu tolmāčijo!

Tako se godi našim ljudem, ki so prišli, da izvrše svojo prvo državljansko dolžnost, ko prihajajo na zglašenje, da so pripravljeni preliti svojo kri za cesarja, ako bi prišla domovina v nevarnost! Dotični uradnik se je čudil, kako da sprejemajo na delo take ljudi, ki ne znajo italijanski: to pa se mu menda nič čudno ne zdi, da vprejemajo take ljudi v vojske! Ako smo tedaj enakoveljavni, ko plačujemo svoj krvni davek, moramo biti tudi povsod drugod — tudi na tržaškem magistratu. Tako je! Ne, tako še ni, ali tako mora postati! In dokler ne bode tako, ne prenehamo mi se svojo borbo!

Vabilo na veliko veselico, katero priredi bralno in pevsko društvo „Slavec“ v Ricmanjih v nedeljo 24. t. m. s prijaznim sodelovanjem tamburaškega zbora od Sv. Mar. Magd. spodnje — v krasnej dvorani g. Janeza Granduč „pri Domju“. Razpored: 1. Jenko: „Naprej“, godba. — 2. A. Förster: „Ah, ni-li zemljica krasna?“ mešani zbor. — 3. Farkaš: „Poputnica hrvatska“, tamburaški zbor. — 4. Iv. pl. Zajc: „Himna Zvonimira“, meški zbor. — 5. Farkaš: „Lepa naša domovina“, tamburaški zbor. — 6. A. Nedved: „Nazaj v planjski raj“, mešani zbor. — 7. Farkaš: „Sarafan“ (ruska narodna), tamburaški zbor. — 8. dr. Vošnjak: „Svoji k svojim!“ poučen prizor iz kmečkega življenja. — 9. Srečkanje na 8 dobitkov. — 10. Ples, ki bode trajal do jutra. Med točkami in k plesu bode svirala škedenjska godba. Začetek ob 4. uri popoldne. Vstopnina: k besedi za osebo 30 kr., k plesu za osebo 40 kr. Udje so vstopnine prosti. Srečke po 10 kr., sedeži po 10 kr. V slučaju prav slabega vremena prenese se veselica na teden dni pozneje. Na mnogoštevilno udeležbo uljudno vabi odbor.

Ljubljanske novice. Pišejo nam od tam: Mej tem, ko se ljubljanski hišni posestniki in mestna občina od potresa sém na vso moč prizadevata, dati mestu moderno — novo lice in je razširiti in olepšati na vse strani, se državna uprava nima do zdaj ponasati še z ničemer drugim, nego z dograjenim vladnim in pa poštnim poslopjem, a k zadnjemu je morala mestna občina prispevati s 15.000 gld. Justične palače, višje gimnazije, vojaške bolnice in oskrbovališča ter mostu i. dr. nujno potrebnih naprav se pa ni lotila še zdaj! — Seveda — za najmanjše nemškutarsko gnezdece pa stori vse dunajska vlada. — Lokalna železnica Ljubljana-Vrhnika se prične kmalu graditi, družba se bode zvala „Akcijaska družba l. železnice Ljubljana-Vrhnika“. — Te dni so dovršili dvoje največjih poslopij v našem mestu: dvonastropno vladno poslopje in poslopje mešč. zaklada (3 nadstr. v Špitalskih ulicah.) Slov. gledališče je pričelo to sesijo z opero in dramo. Z malo izjemo smemo biti sedaj zadovoljni tako z igrami in uspehom kakor z igralnim obojem. — Električna razsvetljava prične funkcionirati začetkom dec. t. l.

O Starčevičevem domu. Kakor se čuje, je dr. Mile Starčevič izpremenil svojo namero, in se Starčevičev dom ne prodal na javni dražbi. Našla so se baje pota in sredstva, da ostane „Starčevičev dom“ stranki dr. Mile Starčeviča.

Tiskovine za cerkvene račune. Te dni je tiskarna Dolenc dopolnila zalogo novo urejenih tiskovin za cerkvene račune, ki so zdaj sestavljeni

zajedno v hrvatskem in slovenskem jeziku. Toliko se naznanja veleč. gg. župnikom, ki so popraševali do zdaj po omenjenih tiskovinah.

Polepšavalno društvo mesta tržaškega ima danes, v četrtek dne 21. t. m., svoj letni občni zbor v hiši Casa Volpi, via Nuova št. 7. I. nad., ob 7½ uri zvečer. Na dnevnem redu bode poročilo o delovanju društva, predložanje računa za 1896 in volitev odbora. O tej priliki bi radi stavili uljudno vprašanje na to društvo: ali spada pometanje smeti in odpadkov tudi v delokrog tega društva, kajti k polepšanju mesta vsakakor ne spada, ako leži pred posamičnimi hišami, ali po kakih kotih, smetje v nedovoljeni množini? Lahko bi prišli vodstvo tega društva za roko in bi je vedli na take kraje, da se prepriča o resničnosti naših besedij.

Konji so se splašili minoli ponedeljek zvečer neki družbi, ki se je vozila iz Bazovice. Jednega konja se ustavili v ulici Fabio Severo, drugi pa se je ubil, zadevši z glavo ob neko skalo s tako silo, da se je ista razkrojila. Tudi člani družbe so se poškodovali več ali manj. (Jeden njih leži v bolnici.)

Izpred sodišča. 44letni Jarnej Leban iz Prvačine je stal včeraj pred sodniki kar hkratu radi 4 deliktov: radi tatvine, radi javnega nasilstva, radi zločina proti pravosti in radi vagabundaze. Razprava se je vršila ob zaprtih vratih. Obsojen je bil na 3 leta ječe in se po prestani kazni odda v prisilno delavnico. — 25letni Aleksander Pop je dobil 6 mesecev ječe radi zločina sleparstva in poneverjenja.

Stikal je po tujih žepih, 14letni Fran Breskovič, doma iz okraja sežanskega; toda nesreča je hotela, da so ga pri tem delu staknili policijsti in ga vsprejeli v svoje varstvo. Morda pride dečak pod ključem vendar do spoznanja, da prsti sodijo v lastne in ne v tuje žepce.

Legar v Idriji. V Idriji se je pojavil jako opasno legar. 21 oseb iz krogov rudniških delavcev je že obolelo in bati se je, da se bolezen še razširi. Ker so bivališča onih oseb, katere so zbolele za legarjem, v bližini izvirka Golice, nastala je bojazen, da bi to škodljivo uplivalo na splošno zdravje. Radi tega se je dotični izvirka zaprl in se je pričela bakteriološka preiskava tega izvirka.

Dovtip učenjaka. Elihu Thomson, slavni ameriški fizik in elektrik, je prišel nekega dne v jedno restavracijo v Chicagi in zahteval svoje kosilo. Natakak je prinesel najprej steklenico vina in obligatni kruh in je odšel zopet. Kmalu potem se je vrnil z jedjo, a našel je gosta v strašni jezi. Thomson je kričal in besnel: „Kaka krčma, kak red je to! Glejte kak kruh ste mi prinesli pod nos. Ni-li to največja nesramnost, da prinesete svojim gostom kruh, ki razpada, ako se ga je človek dotaknil le s prstom? A še le to vino! To je packarija! Človek kar ne more spraviti vina iz steklenice, taka gošča je to!“ — Natakak je bil bled kakor zid in tresel se je po vsem životu. Da bi se prepričal, je li res, kar pravi gost, vzal je v roke jeden kos kruha, in o groza! kruh se je razsul v prah. „Pa vino? glejte to vino!“ je kričal gost. Natakak je odgovoril tresé se: „Gospod, oprostite, vino je pravo italijansko vino!“ — „Lepo vino imaje v Italiji, ako je vse tako, kakor to, — le poskusite ga natočiti jedno čašo!“ — Natakak je zgrabil tresočo roko steklenico in hotel natočiti, toda zopet groza! Vino ni šlo iz steklenice, da-si je natakak stiskal steklenico in se napenjal na vso moč. Natakak je hitel v jedni sapi povedat gospodarju o tem redkem slučaju in z gospodarjem vred je privrelo vse gostilniško oboje k mizi Thomsonovi. Začudeno so gledali zdaj vino, zdaj kruh, zdaj gosta, zdaj gospodarja. Konečno se gost ni mogel vzdržati smeha in jel se je krohovati na ves glas. Kaj se je zgodilo? Učenjak se je malo po učenjaški pošalil v krčmi. Slučajno je imel pri sebi v mali stekleničici močno stisnjenega zraka v podobi tekočine. Ta zrak je pustil za jeden hip uplivati na kruh in na vino in po združitvi kruha in vinske toplote s stiskanim zrakom se je napravila taka temperatura, da je kruh postal razsipčen, vino pa se je strdilo v pravem pomenu besede. Kaj takega si pač ne more omisliti vsakdo, zato je bil dovtip toliko presenetljiv.

Na smrt obsojen. V Belovaru na Hrvatskem je bil obsojen na smrt 22letni kmet Martin Poljak.

